

Būvniecības publiskie iepirkumi melnā vēža spīlēs

<https://www.buvniekupadome.lv/viedokli/buvniecibas-publiskie-iepirkumi-melna-veza-spiles/>

JRT lietā tiesas uzliktam liegumam VAS “Valsts nekustamie īpašumi” slēgt līgumu par teātra būvniecības turpināšanu var būt dramatiskākas sekas, nekā sākotnēji šķiet. Liegums nav savietojams ar būvniecības līgumu dabu.

Prasot liegumu, PS “RERE BŪVE 1” savu biznesa interesi – peļņu nostāda augstāk par valsts pienākumu publiskā iepirkumā izvēlēties izdevīgāko piedāvājumu. Būvnieka paustais vedina domāt, ka tas nemaz nav plānojis pildīt noslēgto līgumu, jo RERE apliecinājumi *“nozīmējot daudz mazāk nekā pasūtītāji iedomājas”*.

RERE apņēmas divos gados pārbūvēt teātri par 21 miljonu eiro. Kaut arī pagājusi gandrīz puse no atvēlētā laika, ir izpildīti tikai 3% (!!!). Taču būvnieks vēlas panākt, lai tikai un vienīgi RERE būtu tiesības būvēt teātri pēc jauniem, paša izvirzītiem noteikumiem.

Galvenais trumpis ir minētais liegums. To izmantojot, RERE vēlas apiet visu publisko iepirkumu sistēmu un piespiest VNĪ maksāt vairāk kā nolīgts, ignorējot valsts līdzekļu izšķērdēšanas novēršanu. Tiesā RERE lūdz uzlikt VNĪ pienākumu pildīt līgumu, kura būtiskie noteikumi – termiņš un cena vairs nemaz nepastāv pašas RERE viscaur procesā pieļauto kļūdu dēļ. Būvprojekta nepienācīga izpēte, nepatiesu apliecinājumu sniegšana un drošības pārkāpumi būvdarbu laikā ir būtiskākās. Tās novedušas pie situācijas, kad RERE finanšu aprēķins izrādījies pārāk zems un būvdarbu izpildes laiks divkārtšojies. Šādā gadījumā VNĪ ir tiesības izbeigt līgumu, ne tikai pamatojoties uz pašu līgumu, bet arī saskaņā ar Civillikumā paredzēto.

Pārpludinot tiesu ar tehnisko dokumentāciju – 12 sējumiem, RERE rada ilūziju par savas prasības pamatotību, uzliekot tiesai nepateicīgu pienākumu to izvērtēt likuma noteiktajā termiņā – vienas dienas laikā.

Jau vairāk nekā pirms 100 gadiem civiltiesību klasiķis Vladimirs Bukovskis norādīja, ka uzņēmēja prasījums par līguma izpildi izpaužas vienīgi kā prasījums par samaksas piedziņu (esošajā lietā par to nav strīda, jo VNĪ visus maksājumus veicis), nevis kā prasījums par piekļuvi objektam un darbu veikšanu tajā pretēji īpašnieka gribai. Tādējādi, ja prasījums ir acīmredzami nepamatots, tad arī tā sasniegšanai vērstais nodrošinājums – liegums – nav pieļaujams.

Juridiski uzliktais liegums ir pretlikumīgs un nav savietojams ne ar būvniecības līguma dabu, ne ar samērīgu prasības nodrošinājumu. Tiesas lēmuma motīvu daļā nav izvērtēta ne lieguma pieļaujamība un samērīgums, ne arī lietas apstākļi, kas ļautu tiesnesim secināt, ka VNĪ uzteikums bijis nepamatots un ka RERE prasība par personisku līguma izpildījumu pirmšķietami varētu būt pamatota.

Šāda lēmuma sekas var būt dramatiskas – iepirkumu ietvaros būvnieki varētu solīt neiespējamās lietas (cenu), bet pēc uzvaras prasīt pasūtītājam papildu laiku, naudu, izvirzīt citas prasības. Tad publisko iepirkumu mērķis un publisko līdzekļu izšķērdēšanas novēršana kļūst tikpat bezjēdzīga kā veca butaforija repertuārā neesošai izrādei.

Nereti būvniecības turpināšana ir “sasieta” ar finansējuma pieejamību. Nav finansējuma – nav būvdarbu (objekta), un otrādi. Draudi ar liegumu ir izcils veids kā piespiest pasūtītāju objekta īstenošanas vārdā piekrist jebkādam būvnieka prasībām.

Būvnieka rīcība, vairāk kā 20 miljonu vērtā sabiedriski nozīmīgā projektā prasot liegumu, vērtējama kā klaji negodprātīga. Īpaši apstākļos, kad bijis pieejams cits nodrošinājums, kas varētu aizsargāt gan būvnieka patieso mantisko interesi – peļņu (līgumā noteiktajā vien dažu procentu apmērā) un iespējamās zaudējumus, gan būtu samērīgi VNĪ un sabiedrības interesēm.

Rīcība, kas ir pretēja labai ticībai un vērsta uz likuma apiešanu, nevar baudīt tiesas aizsardzību. Ne velti Civillikuma 1. pants noteic, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības. Tāpēc šis ir brīdis, kad tiesu varai jābūt maksimāli efektīvai un taisnīgai, lai pēc iespējas ātrāk tautas mīlētais teātris varētu atgriezties Smiļģa mājā. Pirmie soļi jau ir sperti – nupat lēmuma, ar kuru uzlikts liegums, prettiesiskumu atzinusi Ģenerālprokuratūra. Gaidām otro cēlienu!

Lelde Laviņa, ZAB “Sorainen” partnere, zvērināta advokāte

Publicēts: 19.09.2019

Lelde Laviņa Zvērināta advokāte